

بسمه تعالی

معرفی سامانه نشان گذاری و ردیابی کالای روسیه (چستنی یزناک)

رایزنی بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در روسیه، آذر ۱۴۰۴

معرفی سامانه نشان گذاری و ردیابی کالا ی روسیه (چستنی یزناک)

سیستم «چستنی یزناک» یک طرح دولتی در روسیه است که به عنوان یک سامانه یکپارچه دیجیتال، برای نشانه گذاری و ردیابی کالاها ایجاد شده است. هدف این سیستم، افزایش شفافیت در بازار، مقابله با تولید و پخش کالاهای قاچاق، تقلبی و بی کیفیت است و در نهایت کیفیت محصولات را برای مصرف کنندگان تضمین می کند. این سامانه از سال ۲۰۱۹ آغاز به کار کرده و به تدریج گسترش یافته است. بر اساس برنامه ریزی ها، تا نوامبر ۲۰۲۵ بیش از ۲۴ گروه کالایی را تحت پوشش قرار داده است.

تاریخچه و روند توسعه سیستم

سیستم «چستنی یزناک» ریشه در تلاش های اولیه روسیه برای کنترل بازار دارد. در دهه ۷۰ خورشیدی (دهه ۱۹۹۰ میلادی)، روش های غیردیجیتالی مانند برچسب های مالیاتی و هولوگرام برای محصولات مانند الکل، تنباکو و محصولات صوتی و تصویری معرفی شدند.

در سال ۲۰۱۵ میلادی، دستور مستقیم ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه، منجر به ایجاد سامانه نظارت دولتی بر داروها شد. سپس در سال ۲۰۱۶، اداره مالیات فدرال روسیه، برچسب گذاری اجباری محصولات خزر را آغاز کرد که نتیجه آن، رشد چشمگیر ۱۳ برابری بازار محصولات قانونی خزر بود. تا سال ۲۰۱۷، اداره مالیات فدرال به عنوان توسعه دهنده سامانه تعیین شد، اما مسئولیت این

سیستم در سال ۲۰۱۸ به اپراتور «چستنی یزناک» منتقل گردید. همچنین، محصولات لبنی از سامانه نظارت دولتی قبلی به «چستنی یزناک» منتقل شدند و نشانه گذاری اجباری برای آنها از ژوئن ۲۰۲۰ آغاز شد. این سیستم با مشارکت بخش خصوصی توسعه یافته و بدون استفاده از بودجه دولتی، با سرمایه گذاری ۲۲۰ میلیارد روبلی توسط اپراتور، اجرا می شود. گسترش آن توسط دولت تصویب و توسط

رئیس جمهور تأیید شد و هدف آن، پوشش کامل همه کالاها تا سال ۲۰۲۴ بوده است که البته تا کنون این هدف محقق نشده است.

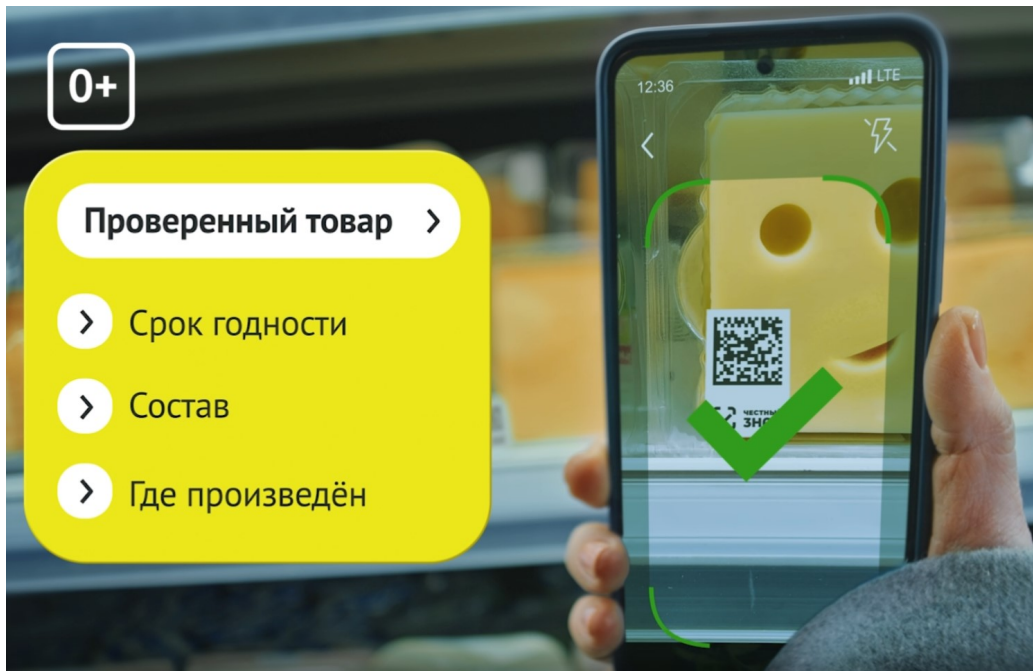
ساختار فنی و مکانیسم کار

سامانه «چستنی یزناک» با بهره‌گیری از یک ساختار فنی پیشرفته، هر قلم کالا را با یک کد دیجیتال منحصر به فرد شناسایی می‌کند. این کد که معمولاً به صورت QR کد دوبعدی یا برچسب است، توسط تولیدکنندگان یا واردکنندگان روی محصول نصب می‌شود. هر کد حاوی اطلاعات جامعی از جمله تاریخ تولید و انقضا، ترکیبات، مشخصات سازنده، کشور مبدأ و مدارک استاندارد است و با فناوری رمزنگاری پیشرفته محافظت می‌شود تا امکان جعل آن به حداقل برسد.

❖ اطلاعات ثبت شده در کد: این کد حاوی مجموعه کاملی از داده‌های مهم محصول است، از جمله:

- تاریخ تولید و انقضای کالا
- ترکیبات و مواد تشکیل دهنده
- اطلاعات کامل تولیدکننده
- کشور سازنده
- گواهی‌ها و اسناد استاندارد مرتبط

کل فرآیند زنجیره تأمین در این سامانه ثبت می‌شود. تولیدکنندگان با پرداخت هزینه‌ای ناچیز، کدهای مورد نیاز را دریافت کرده و پس از نصب روی محصولات، اطلاعات آن را در سامانه ثبت می‌کنند. سپس عمده‌فروشان با استفاده از اسناد الکترونیکی، نقل و انتقالات کالا را انجام می‌دهند و در نهایت خرده فروشان در زمان فروش، با اسکن کد، کالا را از چرخه گردش خارج می‌کنند.

اجرای این سیستم نیازمند تجهیزات تخصصی شامل اسکنرهای دوبعدی، چاپگرهای برچسب، پایانه‌های داده و نرم‌افزارهای یکپارچه‌ساز است. این سامانه با دیگر سیستم‌های دولتی روسیه از جمله سامانه نظارت بر الکل، محصولات دامپزشکی و غلات نیز هماهنگ شده است، اگرچه این یکپارچگی گاهی منجر به چالش‌هایی مانند تأخیر در ترخیص کالا از بنادر یا کاهش سرعت عملیات فروشگاهی می‌شود.

❖ برای پیاده‌سازی این سیستم، کسب‌وکارها نیاز به تجهیزات خاصی به شرح زیر دارند:

- اسکنرهای دوبعدی برای خواندن کدها
- چاپگرهای مخصوص برای تولید و چاپ برچسب‌های کد
- پایانه‌های جمع‌آوری داده
- نرم‌افزارهای تخصصی برای یکپارچه‌سازی با سامانه

کالاهای مشمول

بر اساس برنامه‌ریزی‌های اعلام شده، فهرست کالاهای تحت پوشش سامانه «چستنی یزناک» هر سال گسترش می‌یابد. تا نوامبر سال ۲۰۲۵، بیش از ۲۰ گروه کالایی به طور اجباری به این سامانه ملحق شده اند و همزمان، فرایند افزودن گروه‌های جدیدتر نیز در حال انجام است.

گروه کالایی	تاریخ اجباری شدن	جزئیات کلیدی
داروها (انسانی و دامپزشکی)	از سپتامبر ۲۰۲۵	شامل مواد خام دارویی
لبنیات و شیر	از ۲۰۱۹	کاهش تقلب به ۰/۰۱ درصد
آب بسته‌بندی	از مارس ۲۰۲۵	بررسی خروج از گردش از اکتبر ۲۰۲۵
کفش و لباس (صنعت سبک)	از ۲۰۱۹	کاهش ۳۰/۶ درصد تجارت غیر قانونی، ممنوعیت فروش بدون مارک از ژانویه ۲۰۲۶
تنباکو و سیگار	از ۲۰۱۹	-
عطر و ادکلن	از ۲۰۱۹	کاهش ۵ برابری گردش غیرمجاز
تایرها	از ۲۰۱۹	نصف شدن فروش محصولات تقلبی
اسباب‌بازی کودکان	از سپتامبر ۲۰۲۵	-
خوراک حیوانات	از سپتامبر ۲۰۲۵	-
دوچرخه‌ها	از سپتامبر ۲۰۲۵	-
مواد غذایی (شیرینی، نوشیدنی‌های محلول، تغذیه ورزشی)	از سپتامبر ۲۰۲۵	-
مواد ساختمانی	از سپتامبر ۲۰۲۵	-

گروه کالایی	تاریخ اجباری شدن	جزئیات کلیدی
لوازم آرایشی و بهداشتی	از مارس/می/سپتامبر ۲۰۲۵	-
مکمل های غذایی	از مارس ۲۰۲۵	-
روغن های گیاهی، کنسروها، خاویار	از مارس/سپتامبر ۲۰۲۵	-
نوشیدنی های غیرالکلی (از جمله آبجو)	از اکتبر ۲۰۲۵	-
تجهیزات توانبخشی	از اکتبر ۲۰۲۵	-
قطعات خودرو (آزمایشی)	از فوریه ۲۰۲۵	-

سامانه «چستنی یزناک» با ایجاد شفافیت، امکان بررسی اصالت کالاها را برای مصرف کنندگان فراهم کرده است. شهروندان می توانند با استفاده از اپلیکیشن موبایل این سامانه که بیش از ۳۲ میلیون بار دانلود شده، به سادگی با اسکن کد محصولات از اعتبار و اصالت آنها اطمینان حاصل کنند.

Честный ЗНАК – Проверка качества

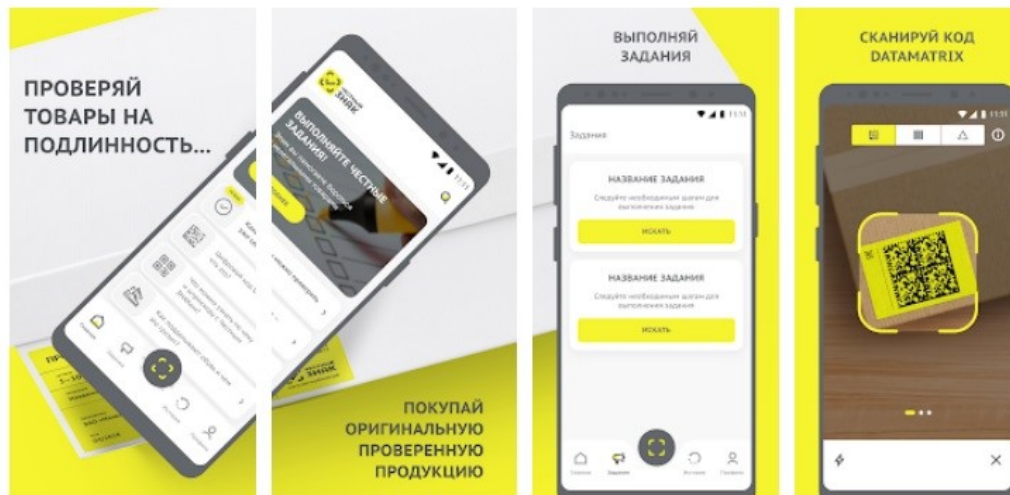
Центр развития перспективных технологий
Покупки

★★★★★ 7 545

Добавить в список желаний

Установить

Ваш главный помощник по отслеживанию качества продукции и выявлению контрафакта. Честный ЗНАК – бесплатное приложение по сканированию маркировок, QR-кодов и кодов Data Matrix. Просто отсканируйте цифровой код с этикетки продукта, приложение считает тип маркировки производителя и моментально выдаст результат проверки.

نتایج مثبت این سیستم به وضوح در بازار مشهود است. آمارها نشان می‌دهد که تقلب در حوزه‌های حساسی مانند دارو و محصولات لبنی به کمتر از ۰/۰۱ درصد کاهش یافته و سهم تیرهای تقلبی در بازار به نصف تقلیل پیدا کرده است.

از زمان راه‌اندازی این سامانه تاکنون، بیش از ۶ میلیون قلم کالای تقلبی شناسایی و از چرخه مصرف خارج شده است. در سطح کلان، اجرای این سامانه منجر به شناسایی بیش از ۷۰۰ تن محصول بی‌کیفیت در خریدهای دولتی، ایجاد بیش از ۳۶۰ میلیارد روبل درآمد مالیاتی اضافی و کاهش سهم بازار غیرقانونی به ۱۰ درصد کل ارزش بازار شده است.

جریمه های پیش بینی شده

بر اساس قانون تخلفات اداری روسیه، نقض مقررات سامانه «چستنی یزناک» با جریمه های سنگینی روبرو می شود. این جریمه ها برای افراد عادی از ۵ تا ۱۰ هزار روبل و برای شرکت ها از ۵۰ تا ۳۰۰ هزار روبل متغیر است و در مواردی کالای قاچاق نیز توقیف می شود. در موارد جدی تر که ارزش کالای فاقد مارک گذاری از یک و نیم میلیون روبل فراتر رود، پرونده جنایی شده و مجازات تا ۳ سال حبس را در پی دارد.

بر اساس آخرین مقررات سامانه «چستنی یزناک» در روسیه، از اول ژانویه ۲۰۲۶ مصادف با ۱۱ دی ۱۴۰۴ فروش موجودی های فاقد کد دیجیتال برای گروه های کالایی مشخصی از جمله محصولات صنایع سبک مانند پوشاک، کفش و منسوجات کاملاً ممنوع خواهد بود. این اقدام در راستای گسترش اجباری برچسب گذاری دیجیتال و با هدف افزایش شفافیت و مقابله با قاچاق و تقلب اجرایی می شود.

آخرین اطلاعات در خصوص تاثیر اجرای سامانه الکترونیکی

میخائیل دوبین رئیس هیئت مدیره مرکز توسعه پیشرفته فناوری های «چستنی یزناک» در ماه دسامبر ۲۰۲۵ اعلام کرد پس از اجرای سامانه علامت گذاری الکترونیکی برای پوشاک خز، این بازار در طول نه سال ده برابر شفاف تر شده و سهم کالای قاچاق به طور چشمگیری کاهش یافته است. او گفت این نظام ردیابی در سایر بخش ها نیز باعث کاهش گردش غیررسمی و رشد قابل توجه بازار رسمی کالاهایی مانند نوشیدنی ها، روغن های گیاهی و خاویار شده است.

بر اساس اعلام رئیس هیئت مدیره مرکز توسعه پیشرفته فناوری های «چستنی یزناک»، از زمان آغاز اجرای طرح در صندوق های فروش از آوریل ۲۰۲۴ تاکنون از فروش بیش از ۲,۸ میلیارد قلم کالا در روسیه به دلیل نقض مقررات علامت گذاری به خریداران جلوگیری شده است. این سازوکار که اکنون ۲۰ گروه کالایی از جمله آب، پوشاک، کفش، مکمل های غذایی، داروهای دامپزشکی، لبنیات، دخانیات و نوشیدنی های غیرالکلی را در بر می گیرد، با اسکن کد علامت گذاری کالا، تخلفاتی مانند انقضای تاریخ مصرف، تلاش برای فروش دوباره یک کالا و نیز فروش زیر حداقل قیمت خرده فروشی را به صورت خودکار شناسایی و تراکنش را در کمتر از حدود یک و نیم ثانیه متوقف می کند و به گفته این مقام، این روند بدون ایجاد اختلال محسوس برای مصرف کنندگان انجام می شود.

در نتیجه اجرای آزمایشی سامانه «چستنی یزناک» برای ردیابی و مارک گذاری محصولات غذایی در مراکز اجتماعی روسیه، بیش از ۸۰۰ تن آب و محصولات لبنی ناایمن که برای مدارس، بیمارستان ها و دیگر نهادهای اجتماعی در نظر گرفته شده بود شناسایی و توقیف شد. این طرح در هفت منطقه روسیه از جمله استان های مسکو، نووسیبیرسک و شهر سن پترزبورگ از دسامبر ۲۰۲۴ تا اکتبر ۲۰۲۵ اجرا شد و حدود ۱۷۰۰ سازمان در آن مشارکت داشتند. به گفته میخائیل دوبین، رئیس هیئت مدیره مرکز توسعه فناوری های نوظهور، پس از سخت گیرانه تر شدن کنترل ها در فروشگاه ها، برخی تولیدکنندگان متخلف تلاش کرده اند محصولات مشکوک را به سمت نهادهای اجتماعی هدایت کنند و هدف این آزمایش، جلوگیری از رسیدن چنین کالاهایی به سفره کودکان و اقشار آسیب پذیر بوده است.

اثرات اجباری شدن چستنی یزناک بر صادرات ایران

الزام استفاده از نشان چستنی یزناک، در کوتاه مدت می تواند به عنوان یک مانع فنی جدید در برابر صادرات محصولات از ایران عمل نماید اما در گذر زمان، باعث سوق دادن صادرکنندگان ایرانی به سمت تجارت حرفه ای و کاملاً قانونمند با روسیه خواهد شد. این امر باعث تفکیک صادرکنندگان فعلی به دو دسته مشخص خواهد شد؛

- دسته اول صادرکنندگانی که بدون توجه به الزامات، بصورت مقطعی و بدون افق دید بلند مدت، به روش سنتی و عموماً در قالب تجارت خاکستری عمل می کنند.
- دسته دوم صادرکنندگانی که با تکیه بر مزیت های واقعی، در مقیاس اقتصادی متناسب با بازار روسیه، به شکل حرفه ای، با رعایت الزامات و استانداردها و در قالب تجارت سفید در تعامل با شرکای روسی معتبر فعالیت می نمایند.

و نتیجه آن در بلند مدت خروج تدریجی تجار دسته اول از بازار روسیه و در مقابل رونق گرفتن فعالیت اقتصادی فعالان دسته دوم در این بازار خواهد بود که عموماً متشکل از شرکت های بزرگ، مطرح و خوشنام ایرانی در حوزه صادرات هستند. این امر مشروط به برنامه ریزی و حمایت های هدفمند داخلی (کمک به تسهیل تجارت خارجی و حمایت دستگاه های ذیربط از شرکت های توانمند ایرانی برای حضور در بازار روسیه) می تواند به ارتقای اعتبار برند ملی و حضور برندهای مطرح ایرانی در بازار روسیه، رفع تدریجی مشکلات ناشی از رقابت منفی فعالان خرد و غیر حرفه ای ایرانی در بازار روسیه شود و تثبیت حضور محصولات باکیفیت ایرانی در بازار این کشور شود.